

**KIRKKONUMMEN LASTEN JA NUORTEN
HYVINVOINTISUUNNITELMA
2009-2013**

SISÄLLYSLUETTELO

1. Johdanto	3
1.1 Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman prosessityö	4
2. Toimintaa ohjaavat laadulliset kriteerit	6
2.1 Laadulliset kriteerit	6
2.2 Keskeiset kehittämiskohteet vuosille 2009-2013	8
2.3 Lasten suojelun visio	8
3. Seuranta ja arviointi	9

Lähteet: Liite 2

LIITE 1 Kehittämiskohteet

LIITE 2 Lasten, nuorten ja lapsiperhepalveluiden palvelukuvaus

1. JOHDANTO

Tänään hyvinvoivat lapset ja nuoret ovat tulevaisuuden aktiivisia toimijoita, joten lasten ja nuorten hyvinvointiin panostaminen on tärkeää sekä kannattavaa. Pääministeri Vanhasen toisen hallituksen Lasten, nuorten ja lapsiperheiden politiikkaohjelma korostaa pahoinvoinnin ja syrjäytymisen ehkäisemistä sekä vähentämistä. Myös Kirkkonummen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman painopistealueina ovat varhainen puuttuminen (tässä suunnitelmassa nimellä varhainen ja oikea-aikainen avoin yhteistyö) sekä peruspalveluihin sisältyvä ehkäisevä työ.

Kirkkonummen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laatiminen perustuu 1.1.2008 voimaan tulleen Lastensuojelulain (417/2007) 12 pykälään, jossa kuntia velvoitetaan laatimaan suunnitelma lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lastensuojelun järjestämiseksi.

Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointi koskee kaikkia toimialoja. Tämä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on *Kirkkonummen kunnan yhteinen käsitys* lasten suojelun yleisistä päämääristä, toimintaa ohjaavista arvoista, tärkeimmistä painopisteistä sekä toivotusta kehityssuunnasta. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa tarkennetaan se, mihin kunnan lasten suojelussa keskitytään seuraavina vuosina sekä se, mitkä periaatteet ovat tärkeitä ja tavoittelemisen arvoisia.

Kirkkonummella tehdään tälläkin hetkellä laadukasta ja ennaltaehkäisevää työtä lasten, nuorten ja lapsiperheiden parissa. Palvelujärjestelmän kuvauksen (katso liite 2) sekä tulevaisuuden kehittämiskohteiden (katso liite 1) avulla kuntalaiset, kunnassa työskentelevät henkilöt, luottamushenkilöt ja päättäjät saavat tähänastista kokonaisvaltaisemman käsityksen lasten, nuorten ja lapsiperheiden kasvuoloista sekä niistä resursseista, joita tarvitaan hyvinvoinnin turvaamiseksi. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tarkoituksena on *ohjata* pitkäjänteisesti palvelujärjestelmän toimintaa vastaamaan paremmin yhteiskunnan ja kuntalaisten tarpeita.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma antaa kuntien luottamushenkilöille tietoa, jonka avulla he voivat arvioida voimavarojen tarkoituksenmukaista suuntaamista ja mahdollisia lisäresursointitarpeita. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma hyväksytään kuntien valtuustoissa vähintään kerran valtuustokaudessa, ja tämän lisäksi suunnitelma otetaan huomioon kunnan talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa. (Taskinen 2007, 26; Rousu 2008.)

Kirkkonummen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman lähtökohtina ovat Lastensuojelulain (417/2007) lisäksi valtakunnallisen Kaste-ohjelman tavoitteet, Kirkkonummen kunta- ja palvelustrategia 2006 sekä Kunta- ja palvelustrategian toimintasuunnitelma 2007. Edellä mainittujen ohella taustalla vaikuttavat päivähoitoa, esiopetusta sekä perus- ja toisen asteen opetusta säätelevät lait ja asetukset sekä yleissopimus lapsen oikeuksista.

1.1 Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman prosessityö

Kirkkonummella muodostettiin vuoden 2008 alussa luottamushenkilöistä ja virkamiehistä koostuva ohjausryhmä ohjaamaan ja johtamaan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laatimista. Ryhmän puheenjohtajana toimi sosiaalilautakunnan varapuheenjohtaja Antti Lavanti ja sihteerinä sosiaalityöpäällikkö Sirkku Pekkarinen-Keto. Muina ohjausryhmän jäseninä olivat luottamushenkilöt Ari Harinen, Antti Kilappa, Minna Pirttijärvi, Gun-Maj Beck, Johanna Tyyskä ja Johanna Lahtinen sekä sosiaalipalvelupäällikkö Merja Etholén-Rönnberg.

Ohjausryhmän lisäksi kuntaan muodostettiin vuonna 2008 moniammatillinen asiantuntijaryhmä. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman asiantuntijaryhmän puheenjohtajana toimi sosiaalityön päällikkö Sirkku Pekkarinen-Keto. Jäseninä asiantuntijaryhmässä olivat sosiaalipalvelupäällikkö Merja Etholén-Rönnberg, johtava sosiaalityöntekijä Birgitta Nordman, päivähoitopäällikkö Raili Santavuori, perheneuvolan johtaja Arto Kyllönen, terveydenhoitaja Anna-Lotta Aaltonen, perhetukikeskuksen johtaja Seppo Lopenen, erityisnuorisotyöntekijä Minna Partanen, johtava koulupsykologi Johanna Lindeman, lääkäri Johanna Rauste, terveydenhoitaja Sari Väisänen, erityissuunnittelija Marja-Leena Saarelma sekä suunnittelija Satu-Mari Åkerlund.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmatyö on jatkuvaa, eteenpäin tähtäävä ja palveluita kehittävä moniammatillista prosessityötä. Suunnitelma elää kunnan edellytysten ja tarpeiden mukana vuosittain. Prosessityöskentelyn tavoitteena on edetä kohti kunnan laajempaa lapsi- ja perhepoliittista ohjelmaa.

Seminaarityöskentely

Suunnitelmatyön aikana kunnassa järjestettiin kolme poikkisektorista seminaaria. Seminaareihin osallistui kunnan toimihenkilöt, johtajat ja luottamushenkilöt eri kokoonpanoissa. Seminaareissa pureuduttiin lasten, nuorten ja lapsiperheiden palveluihin sekä palveluiden pullonkaulakohtiin erilaisin työmenetelmin. Seminaarityöskentelyn tuloksia hyödynnettiin kunnan lasten, nuorten ja lapsiperheiden palveluiden kehittämiskohteiden jäsennyksessä sekä toimintaa ohjaavien laadullisten kriteereiden muodostamisessa. Seminaarien teemat olivat seuraavat:

1. *7-12-vuotiaden palvelut*: Resurssien kohdentaminen jo olemassa olevissa palveluissa, varhainen puuttuminen, koulupudokkaat, yhteisöllisyyden vahvistaminen kunnassa
2. *0-7-vuotiaiden palvelut*: Heikot signaalit ja varhainen puuttuminen, kasvatuskumppanuus, lapsivaikutusten arviointi
3. *13-24-vuotiaiden palvelut*: Puheeksi ottaminen ja varhainen puuttuminen, perheneuvolan palveluiden saatavuus myös nuorille

2. TOIMINTAA OHJAAVAT LAADULLISET KRITTEERIT LASTEN, NUORTEN JA LAPSIPERHEIDEN PALVELUISSA KIRKKONUMMELLA

Kirkkonummen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman prosessityössä kiteytettiin kunnan lasten, nuorten ja lapsiperheiden palveluiden toimintaa ohjaavat laadulliset kriteerit. Nämä kriteerit ohjaavat toimintaa tulevina vuosina kunnan lasten, nuorten ja lapsiperheiden palveluissa.

2.1 Laadulliset kriteerit

Vuoden 2006 Kunta ja palvelustrategiassa on nostettu esiin kuntalaisten *palveluiden saatavuus ja saavutettavuus*: Kirkkonummella kiinnitetään edelleen huomiota siihen, että perus-, varhaisen tuen- sekä erityispalvelut ovat helposti saatavilla ja saavutettavissa eri puolilla kuntaa. Tavoitetilana on, että palvelut viedään niihin kasvuympäristöihin, joissa lapset ja nuoret elävät (Katso liite 1 s. 1-2 päivähoito, perusopetus, neuvola). Toimivien ja saavutettavissa olevien palveluiden edellytyksenä on *riittävä henkilöstöresursointi* sekä henkilöstön asianmukaiset *työtilat*. (Katso liite 1 s. 4 neuvola, koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto)

Kunnan palvelustrategian yleisenä tavoitteena palveluiden järjestämisessä on *asiakaslähtöisyys*. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma nostaa asiakaslähtöisyyden rinnalle *perhelähtöisen* ajattelutavan. Kunnan perhe- ja asiakaslähtöisessä toimintamallissa huomioidaan lasten, nuorten ja lapsiperheiden tarpeet niin toiminnan suunnittelun, arvioinnin kuin kehittämisenkin tasoilla. Perhelähtöisyydellä tarkoitetaan mm. sitä, että perhettä kuunnellaan heidän asioissaan ja tuetaan tarpeen mukaan. Tämä näkyy esimerkiksi perheen arvojen ja voimavarojen tunnistamisessa sekä vuorovaikutuksellisen kumppanuuden luomisessa kunnan eri palveluissa. Vanhempia tuetaan osallistumaan palveluiden suunnitteluun ja toteutukseen itse määrittelemällään tavalla. Perhelähtöisyys edellyttää tasavertaisuutta sekä perheen ottamista mukaan heitä koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon.

Monialainen ja moniammatillinen yhteistyö on Kirkkonummella useiden toimijoiden tavoitteellista työskentelyä asiakasperheiden ongelmien selkiyttämiseksi tai toiminnan kehittämiseksi. Monialainen ja moniammatillinen verkostomainen työ vaatii *käytännön tasolla* joustavaa yhteistyötä ja neuvottelevuutta sekä kollegiaalisesti että suhteessa asiakkaisiin sekä ylöspäin johtotason kanssa. Vastaavasti *keskijohdon tasolla* tarvitaan ylisektorista neuvottelevuutta ja

vuoropuhelua ylös- ja alaspäin, mutta myös linjaorganisaatioiden johtamista siten, että verkostomaiset rakenteet saavat hallinnollista tukea. (Moniammatillinen toimintamalli). Kirkkonummen päivähoitossa on toteutettu jo useita vuosia *kasvatuskumppanuutta* (katso liite 2 s. 18), jossa kunnan varhaiskasvatushenkilöstö ja vanhemmat sitoutuvat tietoisesti lapsen kasvuun, kehitykseen ja oppimisen tukemiseen. Kumppanuudessa vanhemmat ja työntekijät ovat tasavertaisia, mutta erilaisia lapsen tuntijoita. Kasvatuskumppanuus rakentuu kuulemisen, kunnioituksen, dialogisuuden ja luottamuksen periaatteille (Kaskela & Kekkonen 2006). Kasvatuskumppanuutta edistäviä toimintatapoja vahvistetaan ja edistetään kunnassa tulevana vuosina lapsiperheiden kanssa tehtävässä yhteistyössä.

Painottamalla peruspalveluissa *varhaisen ja oikea-aikaisen avoimen yhteistyön* menetelmiä, voidaan osaltaan ennaltaehkäistä lasten, nuorten ja lapsiperheiden syrjäytymistä sekä erityispalveluiden tarvetta. Varhainen ja oikea-aikainen avoin yhteistyö näkyy kunnan palveluissa ennaltaehkäisevänä työotteena, *heikkojen signaalien* havaitsemisena sekä varhaisen tuen ja moniammatillisen yhteistyön menetelmien kehittämisenä. Moniammatillista yhteistyötä kehitetään kunnassa mm. perustamalla poikkihallinnollisia työryhmiä, joissa yhteisiä prosesseja viedään eteenpäin. Tämä yhteisten prosessien kehittämistyö on Kirkkonummella alkuvaiheessa. Tavoitetilana on aidon ja esteettömän yhteistyön syntyminen kunnan palveluiden kesken. *Matalankynnyksen palvelut* (Katso liite 1 s. 1, 2 ja 5) ovat osa varhaisten ja oikea-aikaisten palveluiden kehittämistyötä Kirkkonummella.

Kaste-ohjelman päätavoitteena on; ”*Ihmisten osallisuus lisääntyy ja syrjäytyminen vähenee*”. Tavoite heijastuu myös Kirkkonummen toimintaa ohjaaviin laadullisiin kriteereihin. Lapsen *osallisuutta* korostetaan kaikissa kunnan palveluissa neuvolatoiminnasta ja varhaiskasvatuksesta alkaen. Lapsen osallisuus koostuu oikeudesta saada tietoa itseä koskevista suunnitelmista, päätöksistä, ratkaisuista, toimenpiteistä ja niiden perusteluista sekä mahdollisuuksista ilmaista mielipiteensä ja vaikuttaa näihin asioihin. Lapsen aidon osallisuuden esteenä on kunnassa tällä hetkellä peruspalveluiden riittämätön resursointi.

Kirkkonummen kunta- ja palvelustrategiassa on tuotu esiin tavoite lisätä järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti kuntalaisten *vaikutusmahdollisuuksia*. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa *vaikuttamis-* ja valinnanmahdollisuus tuodaan yhä tiedostetummin lapsi- ja nuoriso- ja perhetyön piiriin. Valinnan- ja vaikutusmahdollisuuksien edistäminen edellyttää kunnan strategisissa linjauksissa ja käytännön toimenpiteissä sitoutumista kodin, varhaiskasvatuksen, koulun ja muiden

lasten, nuorten ja perheiden palveluiden tasa-arvoisen yhteistyön järjestämiseen sekä lasten ja nuorten vaikutuskanavien ylläpitämiseen ja kehittämiseen.

2.2 Keskeiset kehittämiskohteet 2009-2013

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman asiantuntijaryhmän ja ohjausryhmän työskentelyn, yhteisten seminaarien sekä palveluiden nykytilakuvauksesta johdetun palveluntarpeen arvioinnin pohjalta on nostettu esiin kolme (3) keskeistä kehittämiskohdetta.

1. Jokaisessa Kirkkonummen koulussa on KiVa -koulu -toimenpideohjelma käytössä vuoden 2010 aikana
2. Perheneuvolan ja lastenneuvolan riittävä resursointi (Katso liite 1 s. 3-4 neuvola ja perheneuvola)
3. Matalan kynnyksen psykososiaaliset palvelut nuorille
4. Asukaspuistotoiminta (Katso liite 1 s. 1 päivähoito)

2.3 Kirkkonummen lasten suojelun visio vuosille 2009-2013

Kirkkonummi on lapsille ja nuorille hyvä ja turvallinen paikka asua!

Lapset ja nuoret voivat kunnassa hyvin ja toimivat aktiivisina kuntalaisina. Kunnassa on lapsille, nuorille ja lapsiperheille toimivat matalankynnyksen palvelut ja heitä kuullaan heihin liittyvissä asioissa. Kunnassa vallitsee nollatoleranssi päiväkotij- ja koulukiusaamiselle. Kunnan vahvojen peruspalveluiden ja kuvattujen palveluprosessien avulla luodaan poikkihallinnollisesti toimivat palvelut, joita toteutetaan ja arvioidaan jatkuvasti. Toimintatapa lasten ja nuorten palveluissa on ennaltaehkäisevä.

3. SEURANTA JA ARVIOINTI

Kirkkonummen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman käytännön toteuttamistyöstä vastaavat kunnan virka- ja toimihenkilöt sekä luottamushenkilöt. Työryhmät (ohjausryhmä ja asiantuntijaryhmä), jotka vastasivat suunnitelman laatimisesta vastaavat myös suunnitelman päivittämisestä ja seuraamisesta. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteita ja esitettyjen kehittämiskohteiden toteutumista arvioidaan osavuosikatsauksissa. Kunnanvaltuusto tarkistaa ja arvioi lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman hyväksymisen jälkeen seuraavan kerran vuonna 2011.

Seurantaindikaattorit

Nuorisotoimi:

- Kävijämäärät

Päivähoito:

- Asukaspuistotoiminta on aloittanut toimintansa 1.8.2011
- Esi- ja alkuopetuksen nivelvaiheikäntöiden toteutumisen arviointi 31.8 ja 31.12
- Kelpoisuusehdot täyttävä henkilöstö (min 5 kk:n sijaisuuksissa) /lapsiryhmä. Arviointi 31.8 ja 31.12
- Lelton vakanssi Kartanonrantaan 1.1.2010 ja Vuorenmäkeen 1.8.2011.
- Puheterapeutti 1.1.2011.
- Oppilashuoltopalvelujen arviointi 31.8 ja 31.12.

Perusopetus ja oppilashuolto:

- Koulurakentaminen etenee suunnitellussa aikataulussa.
- Uusien opetussuunnitelmien käyttöönotto Opetushallituksen asettamassa aikataulussa
- Tukiopetukseen ja osa-aikaiseen erityisopetukseen käytettyjen tuntien lukumäärä suhteessa oppilasmäärään
- Erityisopetukseen otettujen ja siirrettyjen oppilaiden määrä erityisopetuksen järjestämispaikan mukaan:
 - a) kokonaan integroitu yleisopetuksen ryhmään

- b) osin integroitu yleisopetuksen ryhmään
- c) kokonaan erityisryhmässä
- Koulupsykologien, koulukuraattoreiden, erityislastentarhan-opettajien ja varhaiskasvatuksen puheterapeuttien asiakaspohjan suuruus
- Erityisopetuksen virkojen määrä (erityisluokanopettajat ja erityisopettajat yhteensä) suhteessa perusopetuksen oppilasmäärään

Nuorisotoimi:

- Kävijämäärä

Neuvola:

- henkilöstön mitoitus (myös SOTKANetissä)
- perhevalmennukseen osallistuvat perheet (STM:n LNLA-opas s.110 sekä Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta)
- kotikäyntien toteutuminen ensisynnyttäjän luokse (STM:n LNLA-opas s. 110)
- Käyntimäärät änlassa/raskaus (Valtioneuvoston asetus...)
- Käyntimäärät lnlassa/ 0-7 vuotiaalla (Valtioneuvoston asetus...)
- Käyntimäärät kthssa/ koululainen (Valtioneuvoston asetus...)
- VAVU- koulutetut henkilöt (STM:n LNLA-opas s. 100 ja 110)
- Rokotuskattavuus (STM:n LNLA-opas s.110)
- Imetysluvut (STM:n LNLA-opas s. 110)
- EPDS- mielialalomakkeen käyttö (STM:n LNLA-opas s. 110)

Lastensuojelu:

- Asiakkaiden määrä sosiaalityöntekijällä: kokonaistyökuorman seuranta
- Työnohjaus- ja täydennyskoulutuksen käyttö, konsultaation käyttö
- Työpari/tiimi vastuut, moniammatillinen asiantuntijaryhmä toimii
- Lastensuojelun tarvetta aiheuttavat tekijät ryhmiteltynä olennaisimpien tarvetekijöiden mukaan
- Lastensuojelun asiakkaana olevien lasten sekä myös heidän perheidensä määrä
 - a) lastensuojelutarpeen selvitykset/asiakkaat
 - b) avopalvelu-asiakkaat
 - c) sijaishuolto-asiakkaat jaoteltuna perhehoidossa ja laitoshoidossa oleviin

d) jälkihuolto-asiakkaat

- Asiakassuunnitelmat on jokaisella asiakkaalla ja niiden yhteinen arviointi toteutuu sovitusti
- Odotusaika lapsen palvelutarpeen arvioinnin jälkeen esimerkiksi terapiaan, tai lapsen tarpeisiin soveltuvaan sijaishuoltopaikkaan
- Odotusaika lastensuojelun alkuarviointiin sekä lastensuojelun avohuollon toimenpiteisiin
- Sijoitusten lukumäärä lapsella/ nuorella
- Kunnan lastensuojelun kustannukset yhteensä alle 18-vuotiasta ja/tai alle 21-vuotiasta asukasta kohti

a) erikseen avopalvelujen kustannukset avopalvelujen asiakasta kohti ja/tai alle 18-vuotiasta kunnan asukasta kohti

b) erikseen sijaishuollon kustannukset sijaishuollon asiakasta kohti ja/tai alle 18-vuotiasta kunnan asukasta kohti

c) erikseen jälkihuollon kustannukset jälkihuollon asiakasta kohti ja/tai alle 18-vuotiasta kunnan asukasta kohti